

พุทธจักร

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๗

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มา...ฟังเทศน์ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ถ้าไม่มีธรรมนี้มาเปรียบเทียบ เราไม่มีอะไรเทียบเคียงหรอก แล้วเราจะค้นคว้าของเรา เราก็ค้นคว้าประสาทความคิดของเรา สาว กะ-สาวก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สร้างสมบารมีมากนะ เป็นพระโพธิสัตว์ เวลาเป็นพระ โพธิสัตว์ เกิดตาย เกิดตาย สร้างสมบารมีมาก แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ธรรมขึ้นมา เวลาเปิดโลกธาตุ “เปิดโลกธาตุ” นรกสวรรค์เห็นด้วยกันหมดเลย เวลาคนเห็นสภาวะ แบบนั้น ทุกคนก็อยากเป็นพระพุทธเจ้า ตั้งปัญญาว่าจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อธิษฐานแล้วพยายามสร้างสมไป สร้างสมบารมีขึ้นมาจะทำให้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นล้านๆ หลายๆ ล้าน แล้วจะรอดพ้นออกมาสักหนึ่งไหม ออกมาสักหนึ่งนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดหนึ่งเดียว ไม่มีสอง จะไม่มีซ้ำกัน เอกอย่างเดียว เอก เอกบุรุษ เกิดวันนี้ เกิดวันนี้ละ เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ คนเกิดมา คนที่เกิดมาต้องมีกิเลส แน่นอนพาเกิด สิ่งที่เกิดขึ้นมา ขณะที่เกิดแล้วใช้ชีวิต ก่อนที่จะออกประพฤติปฏิบัติ มีความสุข ในทางโลก โลกมีความสุข เพราะอะไร เพราะเกิดเป็นลูกกษัตริย์ สิ่งที่เป็นลูกกษัตริย์ ความ ต้องการทางโลกมีปรนเปรอทุกอย่างเลย แล้วพ่อ พระเจ้าสุทโธทนะต้องการให้อยู่เป็นจักรพรรดิ

นี่ความคิดของพ่อแม่ก็เป็นแบบนั้น พ่อแม่ของทางโลกต้องการให้ลูกอยู่กับโลกเพื่อ จรรโลงตระกูลไง ตระกูลของโลกนะ ถ้าโลก ตระกูลสูญสิ้นไป มีตระกูลใหม่ตลอดไป

แต่เวลาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่พุทธจักร “พุทธจักร” เพราะใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้รู้ธรรม แล้ววางไว้เป็นศาสนธรรม “ศาสนธรรม” ในศาสนจักรนี้มีศาสนานี้เป็นเหยวยาเพื่อจะให้สิ่งนี้เป็นมั่นคง ความมั่นคงนะ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” สิ่งนี้เป็นสิ่งที่รวมน้ำใจของประชาชน เป็นชาติขึ้นมา เรื่องของศาสนามีความสำคัญมาก ถ้ามีศาสนาจะทำให้คนอยู่ในสังคมมีความร่มเย็นเป็นสุข สิ่งที่มีความสังคมร่มเย็นเป็นสุข แต่ผู้ที่ค้านว่าศาสนาละ

เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะนี้ทุกข์มาก เวลาทุกข์นะ ทุกข์เพราะอะไร เพราะกิเลสมันบีบคั้น เวลาออกไปเที่ยวชมสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ทำไมของสิ่งนี้เป็นของมหัศจรรย์ล่ะ? มหัศจรรย์เพราะไม่เคยเห็นไง เห็นแต่ความสะดักสบาย แต่ความสะดักสบายมันก็มีความอาลัยอาวรณ์ในหัวใจไง เวลาไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันสะเทือนใจมาก นึกว่าเราเกิดมาแล้วจะไม่ตายไง ประนเปรอขนาดที่ว่าเราอยู่ในราชวัง สิ่งนี้จะเป็นสภาวะที่ว่าเวลามีคนแก่พ่อก็เอาออก เอาออก จะให้มีแต่คนหนุ่มคนสาวอยู่ตลอดไป เพื่อ...เพราะพราหมณ์ได้พยากรณ์เอาไว้แล้วว่า ถ้าอยู่ เป็นจักรพรรดิ ถ้าออก ถ้าออกไปบวชจะเป็นพระพุทธเจ้า สิ่งนี้พ่อก็ต้องรู้เรื่องอย่างนี้แล้ว ก็พยายามจะต้องการดิ้งไว้ไง วางไว้ให้เป็นจักรพรรดิ

แต่เวลาออกไปเที่ยวสวนไง ไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย สะเทือนใจมาก สิ่งทีสะเทือนใจใจ “เราก็คงต้องเป็นแบบนี้ ถ้าเราเป็นแบบนี้เราจะแสวงทางออกอย่างไร” เราคิดสิว่าคนจะแสวงหาทางออก แล้วมิกติกาของสังคมบีบคั้นไว้อย่างนั้น นี่ใจคิดอย่างไร ความทุกข์เริ่มต้นจากตรงนี้ไง แล้วเวลาออก เวลาออกหนีออกนะ หนีออกไปเพื่อจะบวชนะ เพื่อเป็นนักบวชนักบวชเพื่อแสวงหาใจ แสวงหาสิ่งนี้อีก ๖ ปี เป็นถึงกษัตริย์แล้วออกไป ไม่มีศาสนา จะต้องอยู่แบบวนิพกอย่างนั้น ชีวิตเป็นอย่างไร จากหน้ามือเป็นหลังมือละ

เหมือนกับเราเหมือนกัน เราอยู่ทางโลกเวลาเราออกบวชมา ชีวิตของพระไม่เหมือนกับชีวิตทางโลก จะปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่สมความปรารถนาทั้งนั้น เพราะความคิดของเรากับความคิดที่มีกิเลสมันต้องการสิ่งที่ประนเปรอมันโดยธรรมชาติของมัน แต่เรื่องของโลกเขา เขาศรัทธาขนาดไหน เขาก็ให้ได้ขนาดนั้น จะไม่สมความปรารถนาทั้งๆ ที่มีศาสนานะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้านว่าธรรมออกมา แล้ววางศาสนาไว้ แล้วมีศาสนาแล้วคนเขาเชื่อในศาสนา ศาสนธรรมคำสั่งสอน มีคนศรัทธา บริษั ๔ เชื่อมาก ทำบุญทำกุศล เรา

ขนาดเราเกิดเป็นสาวกะ ยังขนาดนี้ เรายังไม่ได้สมความปรารถนา แล้วเจ้าชายสิทธัตถะออกบวช ออกประพฤติปฏิบัติ ศาสนายังไม่มี แล้วชีวิตเคยอยู่ในราชวัง มีความสุขมาก ออกไปอย่างนั้นตก นรกทั้งเป็น

ตกนรกทั้งเป็นแต่ภายนอก แต่หัวใจสิ หัวใจที่สร้างสมบุญญานิการไว้ แสวงหาสิ่งนั้น ที่ไหนเขามีครูบาอาจารย์จะไปศึกษานะ การประพฤติปฏิบัติที่ว่าเข้มมาก มีการประพฤติปฏิบัติที่ ไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ในธรรมว่า ที่เขาประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคยประสบไม่เคยผ่าน อย่างนั้นไม่มี ธรรมที่อุกฤษฏ์ขนาดไหน พยายามขนาด ไหน ในการประพฤติปฏิบัติคืออาหาร อุดหนุนจนร่วงหมดเลย จนรากของเขื่อนั้นเนิ่นะ หลุดออกมา กลืนลมหายใจจนสลบ สลบถึง ๓ หน ถ้าสลบไป ถ้าไม่ฟื้นกลับมาหายใจมันก็ตายไป ตายก็สิ้น ตาย คืบถึง ๓ ครั้ง สิ่งนี้ทำขึ้นมาเพื่ออะไร? เพื่อจะค้นหาใจ

ถ้าพุทธจักรไม่ปักลงที่ใจ ยังไม่เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันมีความทุกข์ไหม? มันต้องมีความทุกข์แน่นอน

ในการประพฤติปฏิบัติของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าขนาดนี้ พยายาม แสวงหาขนาดนี้ มันยังเป็นความผิดพลาด เรามีธรรมอยู่ เรามีธรรมนะ ในปัจจุบันนี้ธรรม ธรรม และวินัยเป็นศาสดาของเรา เราเกิดไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะเป็นสหชาติ เรา ไม่ได้สร้างบุญกุศลขนาดนั้น แต่เราสร้างบุญกุศลของเรามาในปัจจุบันนี้ เราก็เกิดเป็นมนุษย์ พบ พระพุทธศาสนา ในธรรมที่ว่าในพวกเทวดาเขาอวยพรกัน เวลาเขาจะหมดอายุขัยของเขา “ขอให้ เกิดเป็นมนุษย์ แล้วพบพระพุทธศาสนา” เพื่อจะได้สร้างบุญกุศลขึ้นไปเกิดเป็นเทวดาของเขาอีกใจ นี่ความคิดของเทวดาเขานะ เพราะเกิดพบพระพุทธศาสนาได้สร้างบุญกุศล

แต่ความคิดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดมาแล้วต้องชำระกิเลสให้ได้ เกิดมา พบพระพุทธศาสนาไม่ใช่สร้างสมบุญญานิการกลับไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมอีก ไม่ใช่ ถ้าเราทำลายกิเลสของเราในหัวใจ เราจะไม่เกิดอีกใจ เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์แล้ว พบ พระพุทธศาสนาแล้ว “พบพระพุทธศาสนา” องค์สมเด็จพระตรัสรู้ธรรมก็วันนี้

ตั้งแต่เริ่มต้น อุดอาหารมาก สิ่งที้อุดอาหารมานี้มันเป็นกำลังของใจดวงนั้น พยายาม ค้นคว้าขนาดไหน ปัญจวัคคีย์ก็เหมือนกัน ในเมื่อปฏิบัติอยู่ด้วยกัน อุปัฏฐากอยู่ด้วยกัน นี่สมาธิใจ ฐานของใจมีอยู่แล้วแต่ไม่เกิดปัญญาใจ ความดำริชอบ ความเพียรชอบ การงานชอบ งานที่

ประพาศปฏิบัติขนาดไหน ลงแรงขนาดไหน แต่มันเป็นความเพียรไม่ชอบใจ ถ้ามีกิเลส มีกิเลสแบบไปด้วย มีกิเลสเข้าไปทำงานไปด้วย มันจะเป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด ถ้าเป็นเรื่องของกิเลส แม้แต่ปฐมยาม กลับมานะ กลับมาฟื้นจากอดอาหารนะ นันข้าวของนางสุชาดาแล้วตั้งสัจจะอธิษฐาน “ถ้านั่งกินนี้ ถ้าไม่สำเร็จ จะตายคาต้นโพธิ์นั้น จะไม่ลุกอย่างนั้นเด็ดขาด” แล้วกำหนดลมหายใจ “อานาปานสติ” กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เริ่มต้นจากเป็นสัมมาสมาธิ

แต่เริ่มต้นทำความสงบของใจ ก็แล้วแต่เราจะทำอย่างไรให้มันสงบเข้ามา การทำสมาธิทำต่างๆ กำลังของใจมันเป็นแบบนั้น แต่เวลาทำอานาปานสติ มีสติสัมปชัญญะตามรู้ลมตลอดไป เริ่มสงบเข้ามา สงบเข้ามา เริ่มต้นจากออกไปเห็น จิตสงบแล้วออกไปรับรู้ รับรู้ “บุพเพนิวาสานุสสติญาณ” สาวไปในอดีตชาติ สาวไปตลอด สาวไปตลอด นี่เวลามีกิเลสที่มันเข้ามาทำงานด้วยมันจะเป็นสภาวะแบบนั้น เพราะเราใจ เราไม่รู้ เราเกิดเราตายมาขนาดไหน

ในพระไตรปิฎกวางไว้ เห็นไหม ก่อนที่จะมาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ย้อนไปก็เกิดเป็นพระเวสสันดร สิ่งนี้เกิดตาย เกิดตายมาตลอด สาวจิตเข้าไปเป็นพระเวสสันดร เป็น ๑๐ ชาติ ย้อนกลับไป ย้อนกลับไปทั้งหมด สิ่งนี้ย้อนไปถึงไม่มีที่สิ้นสุด แม้แต่บาร์มีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย้อนอดีตชาติไปไม่มีที่สิ้นสุด ยาวไกลมากกว่า “จิตนี้มาจากไหน” เราสงสัยกันว่า จิตนี้มาจากไหน เกิดมาอย่างไร มันเกิดมา มันมีของมันมา ไม่มีต้นไม่มีปลาย จิตนี้ไม่มีต้นไม่มีปลาย

แม้แต่ว่าถ้าเป็นพุทธจักรขึ้นมา ปกิณกรรมจักรเกิดขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพุทธจักรแล้ว จิตนี้ก็ไม่เคยตายไป จิตนี้มาจากไหน เวลาสิ้นไปแล้ว แล้วจิตนี้หายไปไหนละ จิตนี้ก็เป็นพุทธจักร จักร อาณาจักรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้นมาจากใจดวงนี้ไง

ถ้าใจดวงนี้ย้อนกลับเข้ามา ย้อนไปถึงอดีตชาติ...ไม่ใช่ ย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับขึ้นมา จิตสงบเข้ามา สงบเข้ามา ย้อนออกไปดู “จุตูปปาตญาณ” ตายเกิด ตายแล้วเกิด ตายแล้วเกิด ก็ไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งนี้ไม่มีที่สิ้นสุด จิตนี้ไม่เคยสิ้นไป เกิดตาย เกิดตายอยู่อย่างนั้น สิ่งที่เกิดตายเป็นจุตูปปาตญาณ...ไม่ใช่ ย้อนกลับเข้ามาอีกนะ “อาสวักขยญาณ” เกิดขึ้นนี้สิ นี่ปักลงที่ใจนั้น อาสวะกิเลสที่เข้ามาแนบกับใจดวงนี้แล้วออกรู้อดีตอนาคตนี้ไม่ใช่

ในปัจจุบันนี้ จิตนี้มันเกิดเพราะอะไร เกิดเพราะ อวิชชาปฏิจจา สงขารรา ความรู้ของจิตนี้ มันเป็นความรู้ รู้ในตัวของมันเอง รู้นะ แต่ไม่รู้ความเป็นไป ความเป็นไปของมันไง เพราะมันเกิดตาย เกิดตาย ย้อนแต่บุพเพนิวาสานุสติญาณไปไม่มีที่สิ้นสุด ย้อนกลับมา ทั้งๆ ที่สร้างบารมีมาขนาดนี้ละ ถ้าสร้างบารมีมาขนาดนี้มันควรจะเป็นไป มันควรจะมีรู้ แต่เพราะต้องมีการลองผิดลองถูกไง สิ่งที่ต้องผิดลองถูก ควินิจัยออกมาอย่างนี้ถึงจะเข้าใจตามความเป็นจริงไง

เจาะฟองไข่นี้ออกมา เป็นตัวแรกไง พุทธจักรอันนี้เกิดขึ้นมา ตรัสรู้ที่วันนีง

สิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “นี่พุทธจักร” จักรนี้เกิดขึ้นมาแล้ว อาณาจักรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดจากใจดวงนี้นะ อาณาจักรนี้รู้อะไรขึ้นมา? รู้สภาวะธรรมไง

สิ่งที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ธรรมนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม” มีอยู่ มีอยู่เพราะว่า พระพุทธเจ้าองค์ที่ล่วงมาแล้วก็มีอย่างนี้เหมือนกัน พระศรีอริยเมตไตรยก็จะมาตรัสอย่างนี้เหมือนกัน อย่างนี้เพราะอะไร เพราะธรรมอันนี้มันชำระกิเลสได้เหมือนกัน สิ่งชำระกิเลส นี่พุทธจักรเกิดขึ้นหนึ่งในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววางธรรมไว้

“พุทธจักร ธรรมจักร” ธรรมจักร เสวยสุขอยู่ในหัวใจดวงนั้น ในหัวใจดวงนี้ที่ทุกข์ยาก แสหายมากในหัวใจ สิ้นสุดลงเดี๋ยวนี้ ใจนี้พ้นออกจากทุกข์นะ เป็นวิมุตติสุข

“พระพุทฺธ พระธรรม” เกิดขึ้นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ออกเทศน์นะ ออกสอน สอนพระปัญจวัคคีย์ ออกสอนพระปัญจวัคคีย์เพราะใจนี้มีอยู่แล้วเหมือนกัน เพราะมีสัมมาสมาธิ ปัญจวัคคีย์อยู่ภูธรากอยู่ ใจนี้มีพื้นฐานอยู่แล้วโดยดั้งเดิม เวลาสอนขึ้นมา ปัญจวัคคีย์รู้ธรรมตาม รู้ตรงไหน? ก็รู้สภาวะธรรมไง ศาสนธรรม ธรรมจักรอันนี้ไง ถ้าธรรมจักรอันนี้มีอยู่แล้ว ดวงใจดวงไหนก็สามารถทำได้ ใจที่มีอยู่แล้วใครก็พิสูจน์ได้ สิ่งที่มีอยู่แล้ว แล้วใจก็มีอยู่แล้ว เราก็มีใจเหมือนกัน เราประพฤติปฏิบัติธรรมมาเพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา บูชาขึ้นมาด้วยความศรัทธา ความเชื่อ

ถ้าเรามีความเชื่อขึ้นมา หัวใจ ความรู้สึก มันรู้สึกอยู่ในตัวของเรา แล้วมันก็แผ่ซ่านออกไป ออกจากกายของเรา ออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ ทั้งหมด เราไม่เห็นใจของเรา เราไม่เห็น เราถึงกำหนด พุทธานุสติ พุทธโธ พุทธโธ พุทธโธนี้เป็นชื่อขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เรายืมมา ยืมมา

จากกรรมฐาน ๔๐ ห้อง พุทโธ ธัมโม สังโฆ มรณานุสติ สิ่งนี้เป็นคำบริกรรมเพราะอะไร เพราะใจเราไม่เห็นมัน ใจมันแผ่ซ่านออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ ในวิถุนี่มันรู้ไปหมดเลย แล้วเราคิดถึงสภาวะของโลกนี้ เราจะรู้สภาวะสิ่งที่เราเคยไปแล้วมันจะมีสัญญาอยู่ในหัวใจ คิดขึ้นมาขนาดไหนมันก็รู้ได้เดี๋ยวนั้น เห็นไหม นี่มันส่งออกไป มันส่งออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ ทั้งหมด แล้วเราก็อ้างสิ่งนี้ไม่เจอ สิ่งที่เราทำสิ่งนี้ไม่เจอ เราก็มียแต่ความเร่าร้อนใจ เรามีแต่ความเร่าร้อน

บ่นว่าทุกข์ ว่าทุกข์นะ ว่าทุกข์ แต่ก็ไม่เคยเห็นทุกข์ “ทุกข์นี้ควรกำหนด” เรากำหนดอย่างไรละ เราไม่เห็นทุกข์ เราเห็นแต่ผลของทุกข์ สิ่งที่ถูกขับเคลื่อนไปแล้ววางสิ่งนี้ไว้เหมือนกับดัก แล้วเราก็ตกเป็นอดีตอนาคต แล้วเราก็ตกตามสิ่งนี้ไปตลอด แล้วก็ว่าเราประพฤติปฏิบัติ เราประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ถึงต้องกำหนดพุทโธ พุทโธเข้ามา ถ้าเป็นผู้มีสติ ดูความคิดของเรามันคิดสิ่งใด สิ่งที่มาไปคิด มันคิดขึ้นมาเพราะเหตุใด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกฟังธรรมใน ภาวปฏิบัติ ธรรมใน “ธรรมะ” ธรรมะคือสภาวะสิ่งที่มันเกิดขึ้น สภาวะธรรมนี้เกิดขึ้นมันเป็นสภาวะธรรมที่เกิดดับ สิ่งที่เกิดดับ สภาวะที่ธรรมที่ความเป็นจริงถึงมีปริยัติใจ

“ปริยัติ” ศึกษาสภาวะธรรมอันนี้

“ปฏิบัติ” รู้สภาวะธรรมอันนี้

“ปฏิเวธ” มันเข้าใจตามความเป็นจริงแล้วมันปล่อยวางกลับมา เป็นความสะอาด เป็นความปล่อยวางสิ่งที่เป็นความสกปรกโสภณของใจเข้ามา

ปฏิเวธขนาดไหนล่ะ? ถ้าจิตสงบ มันก็เป็นปฏิเวธของความสงบของใจนั้น สิ่งที่เกิดความสงบของใจนั้น ใจนั้นก็ว่า ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ สิ่งนี้จะเป็นสภาวะที่ปล่อยวาง สิ่งนี้เป็นสภาวะที่ว่าง ความว่างของใจอันนี้ นี่ความว่างเป็นอินทรีย์ใจ

สิ่งที่เป็นอินทรีย์ใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกสิ่งที่เป็นอินทรีย์ใจมีอยู่ ๔ อย่าง “พุทธวิสัย” ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะคิดได้ขนาดไหน ดูอย่างของเรา ใจของครูบาอาจารย์ ทำไมรู้วาระจิต รู้ใจของเรา ทำไมใจของเรา เรายังไม่รู้ใจของเราเลย ทำไมครูบาอาจารย์รู้ใจของเราได้ แล้วครูบาอาจารย์เป็นสาวกะ-สาวก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรู้ได้มากกว่านี้อีก “โลกนอก-โลกใน” โลกคือโลกใน คือหัวใจของเรา เข้าใจเรื่องของทุกข์ เข้าใจ

เรื่องของสภาวะ ภาวะ เข้าใจเรื่องสถานที่ตั้ง เรื่องกำเนิดของใจ เรื่องจิตปฏิสนธิ เรื่อง อวิชชาปัจจัย สงขาร ออกมาเป็นสายยาวยืดยาวออกมาจนเป็นความรู้สึก เป็นอาการของใจ เป็นสิ่งที่ไปยึดเหนี่ยวต่างๆ ยึดไปทั้งหมด รู้ไปทั้งหมด แต่เราไม่รู้ อวิชชามันอยู่ในหัวใจของเรา เรากำหนด เรากำหนดอย่างนี้เราถึงไม่ทันใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “พุทธวิสัย” เรื่องของโลก โลกสภาวะเป็นเปลี่ยนแปลง อย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภัทรกัปของเรา องค์พระสมณโคดมนี้เป็นองค์ที่ ๔ พระศรีอริยเมตไตรยจะเป็นองค์ต่อไป กับนี้มี ๕ องค์ สิ่งนี้มันเกิดดับ โลกนี้หมุนไปอย่างนี้ ตลอดไป เราเป็นส่วนหนึ่ง เป็นเศษเสี้ยว เป็นฝุ่นผง เป็นฝุ่นเป็นธุลีอันนี้ที่หมุนไปตามวัฏฏะอันนั้น แล้วสิ่งนี้มันเป็นเรื่องของโลก เรื่องของกรรม แล้วก็เรื่องของความว่าง เรื่องของฌาน ฌานนี้เป็นความว่าง นี่เป็นอินทรีย์

แล้วเราว่ามันว่าง มันสงบ มันสงบขนาดไหนมันเป็นอินทรีย์นะ ถ้ามันเป็นอินทรีย์ มันเป็นสภาวะแบบนั้น ถ้าเราทำความว่าง นี่ปฏิเวธที่มันเป็นความว่าง เรื่องนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับอาฬารดาบสมาแล้ว ในเมื่อเป็นสมาบัติ ๘ ทำได้สูงส่งขนาดไหนมันก็มีทุกขอยู่ภายในหัวใจ ทุกขนั้นะ มันเฉา มันเศร้าหมอง สิ่งที่มีมันว่าง มันมีความสุข มันมีความสงบอันนี้เป็นอนิจจัง

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องแปรสภาพเป็นธรรมดา”

มันเป็นธรรมดาในตัวของมัน แต่เพราะเราอาศัยอิงไปกับมัน แล้วเราก็ไม่รู้จักมัน มันถึงว่าเกิดเป็นความว่าง สิ่งที่เป็นความว่าง ครูบาอาจารย์ถึงบอกว่าต้องยกขึ้นวิปัสสนา ถ้าจิตมันเป็นความว่างได้ มันเป็นความว่างเพราะอะไร สิ่งที่เป็นความว่างเพราะเรากำหนดพุทโธ พุทโธ เรามีสติเข้ามานะ ถ้าเราไม่มีสติขึ้นมา กำหนดพุทโธ มันก็แยกออก ความคิดนี้แยกออก แยกออกตลอดไป แยกออกไปรู้รับรู้สิ่งต่างๆ

เพราะในการประพฤติปฏิบัติ ก็เล็ดในหัวใจของเรามันขัดแย้งตลอดนะ เราว่าเราต้องการทำคุณงามความดี เวลาเราเกิดมาเรามีการศึกษาเล่าเรียน เราเรียนในหนังสือเราก็อยากเรียนให้มันจบ ทำไมเราต้องมีกิจกรรม ต้องมีอะไรร้อยแปดพันเก้าไปเลย แต่ก็จบมาได้ จบมาได้เพราะสิ่งนี้มันเป็นเรื่องของโลก ใจ โลกเป็นอย่างนี้ ด้วยวิชาการทางโลกเขาเป็นอย่างนี้

แต่ในการประพฤติปฏิบัติในหัวใจ เวลากิเลสมันโต้แย้ง กิเลสมันบิดเบือนนะ มันบิดเบือน แล้วเราจะไม่ได้ผลสิ่งนี้ไง ในเมื่อเราทำทาน เรามีศีล เราปฏิบัติ นี่เป็นบุญกุศล เป็นอามิส สิ่งที่เป็น อามิส พลังงานที่ขับเคลื่อนใจดวงนี้เกิดตาย เกิดตายในวัฏฏะ ความดีก็ทำให้เกิดตายในวัฏฏะ ความชั่วก็เกิดตายในวัฏฏะ ไม่ทำอะไรเลย เกิดมาไม่เชื่อในศาสนา มันก็เกิดในวัฏฏะ เพราะนี่มัน หมุนเวียนไปไง สิ่งนี้เป็นวัฏฏะที่ใจต้องหมุนเวียนไปโดยธรรมชาติของมันอย่างนั้น แต่เราอยู่กับ ความดี อาศัยคุณงามความดี เกาะเกี่ยวคุณงามความดีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ทาน ศีล ภาวนา” สิ่งที่เป็นทาน ศีล ภาวนา ภาวนาแล้วมันไม่เข้าหลักเข้าเกณฑ์ อันนี้ก็เป็นจรตนิสัย

สมัยพุทธกาล ครูบาอาจารย์ปฏิบัติมาไม่พั่นก็มี ไม่ถึงที่สุดก็มี สร้างสมบารมีไปอย่างนี้ ตลอดไปในการประพฤติปฏิบัติ แต่ของเราในกึ่งพุทธกาล ครูบาอาจารย์มี สิ่งที่มีนะ สิ่งที่มีแล้วสิ่งที่เราทำมันว่างนี่มันมีไหม มันว่างอย่างไร มันว่างเพราะเหตุใด มันว่างสิ่งนี้เราคิด ทำไมไม่ถาม ตั้ง ปัญหาถามตัวเองละ ถ้ามันตั้งปัญหาถามตัวเองนะ ความว่างอย่างนี้เราก็เป็นความว่าง แล้วเราต้อง รักษาไว้ ถ้าไม่รักษาไว้มันก็เสื่อม มันเสื่อมโดยความจริงของมัน มันว่างขนาดไหน มันสุขสบาย ขนาดไหน เดียวมันก็มีอาการขัดข้องหมองใจ ถ้าความขัดข้องหมองใจเราต้องเฉลียวใจ “นี่อะไร” สิ่ง “นี่อะไร” นี่มันคือตัวกิเลส สิ่งที่เราไม่ชำระกิเลส

เราเป็นโรคภัยไข้เจ็บ แล้วเราจะปล่อยวาง ปล่อยวาง ความไข้เจ็บนั้นหายไหม? โรค บางอย่างมันก็หาย โรคบางอย่างที่ว่าเป็นโรคร้ายมันไม่หายหรอก นี่ก็เหมือนกัน เราจะปล่อยวาง มาเข้าขนาดไหน โรคอันนี้ เห็นไหม โรคอันนี้เป็นโรคของใจ โรคอันนี้มันฝังใจมา มันเป็นเรื่อง เดียวกับใจ กิเลสนะ กุศล-อกุศล ความที่เป็นกุศล-อกุศลมันแนบมากับหัวใจ มันเกิดมาจากไหน? มันเกิดมาจากความคิดของเรา เราคิดใฝ่ดีก็เป็นกุศล เราคิดใฝ่ตามกิเลสมันก็เป็นอกุศล สิ่งที่เป็น กุศล-เป็นอกุศล ทุกดวงใจไม่เคยเลยที่จะไม่ทำความผิดพลาดมา มันมีความผิดพลาดมา มีเป็น โอกาสมา ถ้าไม่มีโอกาสมา เราจะมานั่งประพฤติปฏิบัติอยู่อย่างนี้หรือ เราจะมีเชื่อมั่นในองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือ

ถ้าเรามีความเชื่อมั่นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เชื่อปัญญาคุณนี้ไง ปัญญาขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ปกเกล้าใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เป็นพุทธจักร ถ้าเราทำของเราขึ้นมา เราจะเห็นพุทธโธของเรา เห็นสภาวะจิตของเรา พุทโธ พุทโธ เห็นไหม จาก ชื่อ จากความขี้เมา แล้วเราเห็นพุทธะ พุทโธจิตมันสงบมีสติขึ้นมาพร้อมขึ้นมา มันจะมีความ

มหัศจรรย์นะ จิตที่ไม่เคยสงบเลย มีแต่ความฟุ้งซ่าน มีแต่ความทุกข์มาก แล้วจิตที่สงบมันต่างกัน ขนาดไหน มันเป็นเรื่องที่ตรงข้ามนะ สิ่งที่ทุกข์มาก ทำให้ใจนี้เราร้อนตลอดมา

แต่สิ่งที่มีความสุขเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากอะไร? เกิดขึ้นมาเพราะเราเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ถ้าเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ธรรม” คำว่า “ธรรม” สภาวธรรมตามความเป็นจริง สภาวธรรมนี้เกิดขึ้นมาจากใจเพราะเราสร้างขึ้นมา เรามีศรัทธามีความเชื่อ แล้วมีความมั่นใจ เราต้องมีความมั่นใจนะ “งานชอบ” ถ้าเรามีความมั่นใจ เรามีความเพียรชอบ เรามีงานชอบ เรามีสติชอบ สิ่งที่เป็นความชอบมันต้องย้อนกลับเข้ามาให้ผลกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเพราะมีเหตุ เหตุผลของมันพอ

คู่มือ เวลาสิ่งที่ว่าไฟมันเผาสิ่งต่างๆ เวลาเขาดับไฟ เขาใช้น้ำดับไฟนะ แต่ของเราจะใช้อะไรดับ ดับในเรื่องใจของเราละ ฟุ้งซ่านขนาดไหนก็เอาแต่ผลเป็นความทุกข์มาขนาดนั้น ถ้าฟุ้งซ่านนะ ความฟุ้งซ่านจะคิดก็จะคิดชั่วขนาดไหนมันเป็นการคิดทั้งนั้น เวลาความคิดมันจะเป็นประโยชน์กับเราต่อเมื่อเราทำหน้าที่การงานนะ แต่ขณะที่เราปฏิบัติธรรมเราต้องดับความคิดให้ได้ ถ้าความคิดนี้ดับ ดับจากใจนะ “ดับ” ความดับไฟ ไฟดับแล้วก็ไปหายไป แต่เราดับที่ใจนะ ดับแต่ความฟุ้งซ่านไป

สิ่งที่ใจมันมีอยู่มันดับได้อย่างไรล่ะ? มันไม่ดับ มันดับอาการของมัน แล้วตัวของมันเองมันจะแสดงตัวของมันขึ้นมา จิตนี้จะแสดงตัวของมันขึ้นมา ถ้าเรามีสติควบคุมใจดวงนี้ ถ้าเราไม่มีสติควบคุมใจดวงนี้ มันก็ปล่อยวางตามสภาวะ เราสาดน้ำไปในทะเลทราย น้ำมันจะไม่มีเลย ถ้าเรามีแก้ว เรามีโอ่ง เรามีภาชนะใส่น้ำไว้ น้ำมันจะมี...สติไง ทั่วๆ ที่ใจนี้เป็นภาชนะนะ ใจนี้เป็นภาชนะที่ใส่ธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาศัยใจเราเข้าไปสัมผัส ถ้าใจได้สัมผัส “ทุกข์” ใจมันก็สัมผัสความทุกข์ ความเราร้อน ใจนี้สัมผัสทั้งนั้น ถ้าสัมผัสธรรม ใจนี้เข้าไปสัมผัสธรรม สัมผัสสมาธิธรรม

ถ้าเรายกขึ้นวิปัสสนา สิ่งที่วิปัสสนามันเป็นปัญญาใคร่ครวญเข้าไปในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม สิ่งนี้มันเป็นการสัมผัส คือใจมันทำงานไง ธรรมจักรเกิดอย่างนี้ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรม “พุทธจักร ธรรมจักร” สิ่งที่เป็นธรรมจักร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักรๆ เทวดาเลื่อมลือไปตั้งแต่จาตุมาฯ ขึ้นไปถึงข้างบน สิ่งนี้เป็นประโยชน์มหาศาลกับในวิภูฏะนี้ ในวิภูฏะนี้เหมือนกับโรคที่ไม่เคยมีมา โรค เป็นโรคร้ายแล้วเขา

หาหาไม่ได้มันก็ต้องเสี่ยงภัยกันไป แต่ในปัจจุบันนี้ธรรมจักรเกิดแล้ว จักรนี้เคลื่อนแล้วจะไม่มีใครสามารถจะยับยั้งสิ่งนี้ได้ไง สิ่งนี้เคลื่อนออกมาเพราะใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพุทธจักร พุทธจักรเกิดขึ้นมาเพราะเห็นธรรมอันนี้ แล้วธรรมอันนี้ประกาศออกมา ประกาศออกมาแล้วเราประพฤติปฏิบัติ เราพยายามทำอันนี้เข้ามาไง ถ้าธรรมอันนี้เกิดขึ้นมา สมาชิกธรรมมันก็เป็นสิ่งที่ว่าสัมมาสมาธิ

แต่เดิมว่าความว่างอันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาบอกว่าเขาเป็นศาสดา เขาเป็นพระอรหันต์ “เขาว่า” ทั้งนั้นเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับอาฬารดาบส อาฬารดาบสนี่ประกันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากันว่า “ความรู้เท่าเราให้อยู่ช่วยสอน ช่วยเผยแผ่ศาสนา” แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้โดยใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าอันนี้มันเป็นความว่างเฉยๆ เดี่ยวมันก็เป็นอนิจจัง เดี่ยวมันก็เสื่อมสภาวะนั้นไป นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงไม่เชื่อ ถึงออกมาค้นคว้าหาเอง “สยัมภู” เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญกุศลอันนี้มา สร้างบารมีมาเป็นพระโพธิสัตว์ สร้างสิ่งนี้มามาก ต้องเป็นสยัมภู ผู้ที่ค้นคว้าออกมาเอง

สิ่งที่ค้นคว้าออกมาเอง นี่ถึงเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองไข่ออกมา จะกราบใครไม่ได้เลย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม เพราะธรรมอันนี้ถึงทำให้ใจดวงนั้นพ้นออกไปจากกิเลส แล้วเราต้องชำระกิเลสของเราเหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้ให้พวกเราก้าวเดินนะ เราจะก้าวเดินตามธรรมนั้น ตามธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้ไว้

เราถึงต้องทุกข์ยากไง ความทุกข์ที่จะพ้นทุกข์นะ

ความทุกข์ของโลกเขา เขาบ่นกันว่าทุกข์ ว่าทุกข์ แล้วก็ถือค้อนไฟ วิ่งไปไง วิ่งไปในวัฏฏะ วิ่งไปในโลกนี้ ประกอบธุรกิจทำงานต่างๆ ขึ้นไป บ่นว่าทุกข์ ว่าทุกข์ ก็ทั้งไม่ได้ เพราะเราคนเกิดมามีกรรม สิ่งที่มีกรรมเพราะเราเกิดมามีปากมีท้อง เราต้องหา หาสิ่งที่เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย สิ่งนี้เป็นเครื่องอาศัยไป แล้วก็บ่นว่าทุกข์ ว่าทุกข์

แต่เวลาบอกว่าออกประพฤติปฏิบัติมันก็ออกประพฤติปฏิบัติ มันก็ห่วงหน้าพะวงหลัง ทำไม่ได้ ว่าสิ่งนี้เราคิดว่าเราออกไปแล้ว เราจะขาดเหลือสิ่งใด แต่เวลาออกมาประพฤติปฏิบัติว่าสิ่งนี้ว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมีความสะดวกมีความสุขสบาย แต่มาปฏิบัติ ออกมาปฏิบัติจริงๆ มันจะสะดวกสบายที่ไหน เพราะอะไร เพราะมันจะเอาชนะตนเองไง เราเอาชนะตนเองนะ อคนอนพ่อน

อาหาร เอาความสบายมาจากไหน นี่ถึงบอกว่าทุกข์ที่เราจะพ้นจากกิเลส มันเป็นทุกข์ที่ว่าทุกข์ที่เข้มแข็งขึ้นไปอีก ทุกข์ที่มีอำนาจเหนือกว่านั้น

แต่ทำพอใจทำอะไร ทำไมเพราะเราพอใจทำ ทำไมครูบาอาจารย์เราพอใจทำ มันพอใจทำ เพราะมันเห็นโทษการเกิดและการตายใจ มันเป็นความทุกข์มาก สิ่งที่เกิดขึ้นตาย มันเป็นเรื่องที่ว่าไม่มีต้นไม่มีปลายสายยาวเหยียดไป เราจะต้องเป็นอย่างนี้อีก ชาติปัจจุบันนี้มันก็เป็นสิ่งที่ว่าน่าขยะแขยง มันเป็นเรื่องที่น่าสะเทือนใจมาก เกิดมาอย่างนี้แล้วทุกข์อย่างนี้ ไม่อยากจะเป็นอย่างนี้อีก นี่มันเห็นโทษของมันแล้วก็เห็นผลใจ เห็นผลของครูบาอาจารย์ แต่ยังไม่เห็นผลของเรา

ถ้าไม่เห็นผลของเรา เราก็ต้องมีศรัทธา ศรัทธาความเชื่อนี้ถึงมาหมด อริยทรัพย์ ถ้าเราไม่มีศรัทธา เราไม่มีความเชื่ออย่างนี้ เราจะทำความเพียรอุกฤษฏ์อย่างนี้ได้อย่างไร เพราะเรามีศรัทธาเรา มีความเชื่อว่าเราจะสามารถทำอย่างนี้ได้ เราถึงพยายามทำความเพียรได้ขนาดนี้ ถ้าทำความเพียรขนาดนี้ ทำความเพียรจนนอน ผ่อนอาหารขึ้นมาเพื่อจะให้เกิดผลขึ้นมา นี่ความทุกข์ที่จะพ้นจากทุกข์ มันจะต้องทำอย่างนี้

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติ ด้วยปัญญาอบรมสมาธิ ก็บอกมันจะเป็นสัญญา เป็นสัญญา อารมณ์ เราทำอย่างนั้นไม่ได้ เวลาพระเราบวชมา เริ่มต้นจากเป็นคฤหัสถ์ เป็นคฤหัสถ์แล้วพอบวชมาก็เป็นพระ นี่ก็เหมือนกัน มันเป็นสัญญาอารมณ์ก็เป็นสัญญาอารมณ์ เพราะสิ่งนี้จากสัญญาอารมณ์มันจะปล่อยสัญญาอารมณ์นั้นเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิ ถ้ามันปล่อยสัมมาสมาธิ แต่กิเลสมันก็บิดเบือน มันทำให้เราวิตกกังวลว่า ถ้าเราทำอย่างนี้มันจะเป็นเรื่องของสัญญาอารมณ์ เป็นเรื่องผลที่มันเป็นไปได้ แล้วพระบวชมาได้อย่างไรละ พระก็บวชมาจากคฤหัสถ์ บวชมาจากคนนี่แหละ แต่บวชแล้วก็พระ

ใจก็เหมือนกัน ถ้าเป็นสัญญาอารมณ์ แต่ถ้าพลิกขึ้นไปแล้วมันก็เป็นสัมมาสมาธิ เป็นสิ่งที่ว่ามันเป็นความปล่อยวางเข้ามา ใช้สติสัมปชัญญะไล่ต้อนเข้ามา จิตมีความมุ่งมั่นอย่างนี้ ถ้ามีศรัทธา มีความเชื่อมั่นจะทำอย่างนี้ได้ ถ้าเรามีศรัทธา เราศรัทธาอยู่ แต่กิเลสมันก็ดึงไปครั้งหนึ่ง เห็นไหม นี่สักแต่ว่าทำ ทำแล้วมันจะเป็นไปได้หนอ มันจะเป็นไปหรือไม่เป็นไปหนอ นี่ความลังเลสงสัย เห็นไหม ค้นหาความทะยานอยาก สมุทัยปิดกั้นหมดเลย นิเวศธรรมเกิดขึ้นมาจากใจ

ถ้านิเวศธรรมเกิดขึ้นมา จะเป็นสิ่งใดก็แล้วแต่ เราเชื่อครูเชื่ออาจารย์ แล้วเราทำของเราไป โดยเหมือนกับเราไม่สงสัยสิ่งใดเลย ทุ่มไปทั้งหมด ทุ่มไปทั้งตัว ไม่ทำสักแต่ว่า ไม่ทำแบบให้

กิเลสมันดึงเอาไปครึ่งหนึ่ง กิเลสมันแบ่งไปครึ่งหนึ่งแล้วเราก็อึดว่าครึ่งหนึ่ง แล้วทำก็บ่นว่า ไม่ได้ผล ไม่ได้ผล ไม่ได้ผลเพราะเราไม่จริงของเราเอง เราลัธเลสงสัย เราเชื่อกิเลสของเรา เราให้กิเลสของเรามีอำนาจเหนือเรา ทั้งๆ ที่ว่าเราจะฆ่ากิเลสนะ

เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำประพฤติกปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถ้าผู้ใดนะเข้าไปถึงพุทโธ ...ผู้รู้ของใจนี้ “ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต” จิตแค่สงบเข้ามาแล้วเห็นสภาวะของใจอันนี้ มันจะตื่นตื่น มันจะแปลกประหลาดและมหัศจรรย์ จิตสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามานี้เป็นจิตของเรานะ ไม่ใช่จิตในตำรา ในตำราเขียนว่าสงบ เป็นอักษร แต่เวลาชื่อนั้นเกิดในตำรา แต่ความจริงผลเกิดจากใจของเรา ถ้าใจของเราสงบขึ้นมามีอย่างนี้ แล้วพยายามทำอย่างนี้ให้ได้บ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า จิตเราต้องตั้งมั่น เราต้องหาพื้นฐานของใจ

ถ้าพื้นฐานของใจ ใจเข้ามาสงบบ่อยครั้งเข้าจนจิตนี้เป็นสัมมาสมาธิ แล้วออกนะ ออกหางานให้มันทำ ออกหางาน เห็นไหม เราปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามาว่างหมดเลย ว่างหมดเลย แล้วว่างอย่างนี้ สิ่งที่เป็นโรคเป็นภัยมันอยู่ที่ไหนล่ะ? มันก็อยู่ในความว่างนั้นไง มันอยู่ในความว่างนั้น มันสงบตัวเองเพราะอะไร เพราะถ้าจิตมันพุ่งชาน กิเลสมันแสดงตัวนี้มันสงบไม่ได้หรอก

สิ่งที่มันสงบได้เพราะเรามีสติคิดไว้ มีสติคิด มีสติสัมปชัญญะรู้สึกตัวตลอด แล้วใช้คำพุทโธ พุทโธ อาศัยพลังขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทะล่อมเข้ามา ทะล่อมเข้ามาให้จิตมันเกาะสิ่งนี้เข้ามา มันก็เกาะสิ่งนี้เข้ามา เกาะเข้ามาจนถึงตัวของใจ ชื่อขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปปรากฏในหัวใจของเรา ว่าง ปล่อยวางหมด นี่มันปล่อยวางเพราะว่ามันสงบตัวเองต่างหาก สิ่งที่สงบตัวเอง เราถึงว่าสังเกต สังเกตความออกรู้ใหม่ ถ้าจิตนี้ออกรู้ใหม่ ออกรู้เพราะเหตุใด ออกรู้สิ่งใด ถ้าออกรู้ใหม่ นั่นคือจิตมันออกแสดงตัว มันเสวยใจ มันเสวยความรู้สึกต่างๆ

สิ่งที่มันเสวยความรู้สึกต่างๆ ระหว่างขั้นกับจิต ระหว่างสิ่งที่เกิดดับจากใจ ใจนี้เป็นพลังงานเฉยๆ สิ่งที่เกิดดับอันนี้ที่เป็นความพุ่งชานนี้มันเป็นขงกรรมมา สิ่งนี้เกิดดับ เพราะเราเป็นมนุษย์ ทำไมเราละลือกอดีตชาติไม่ได้ ทำไมเราคิดได้ตั้งแต่เด็ก ทำไมเราคิด สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะเรามากระทบกับอายตนะต่างๆ แล้วรวมลงที่ใจ คือสัญญาข้อมูลเดิมที่อยู่ในหัวใจของเรา แล้วสิ่งที่เราอ่านตำราขึ้นมา เราก็อินนาการของเราออกไป มันเป็นสัญญาทั้งนั้น มันเป็นความคิดจากใจทั้งนั้น

สิ่งที่เกินความคิดจากใจนี้มันต้องมีพลังงานของใจ ตัวพุทโธนี้แหละ ตัวพุททะ พุททะ กับพุทธจักรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างกัน พุทธจักรอันนี้เพราะองค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้านี้พลิกใจดวงนี้สะอาดขึ้นมา พุทธโธอันนั้นมันถึงสะอาด แต่พุทธะของเรานั้นมันเป็นความสงบเฉยๆ มันเป็นความสงบเพราะเราอาศัยอำนาจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กตใจของเราไว้ มันถึงว่าสิ่งที่แสดงตัวอย่างนี้เราต้องสังเกต สังเกต ถ้าเราจับได้ไง เราจับอย่างนี้ได้ เราจะเห็นอาการของใจ สิ่งที่มีความสงบของใจเข้ามาเพราะมันปล่อยอาการของใจเข้ามา ปล่อยเข้ามาบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้าจนเป็นกัลยาณปุณฺณ

แต่เวลามันออกความรู้สึกใหม่ไฉน สิ่งที่เราความรู้สึกอันนี้ พุทธะ ความว่างอันนี้ ออกไปจับสิ่งใด ออกไปส่ายสิ่งใด จับตรงนี้ได้ ถ้าจับตรงนี้ได้ นี่ก็เริ่มต้นวิปัสสนา สิ่งที่เราจะวิปัสสนาเพราะเรามีงานทำของเรา เริ่มต้นขึ้นมา งานของเราคืองานใช้ปัญญาอบรมสมาธิ คือใช้ปัญญาใคร่ครวญ มันปล่อยเข้ามา มันปล่อยขึ้นมาเพื่อเป็นอิสระ

เหมือนกับจิต จิตถ้ามันไม่เกิด มันเกิดเป็นนามธรรม เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เป็นสัมภเวสี เวลาเกิดในครรภ์ของมารดาละ ปฏิสนธิขึ้นมาในไข่ของมารดานะ แล้วเจริญเติบโต ขึ้นมาอีก ๙ เดือนแล้วคลอดออกมา ถึงเป็นคน สิ่งที่เป็นคน

นี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันสามารถจับนี้ได้ มันปฏิบัติในใจ การปฏิบัติคือจิตที่มันจับอาการของใจได้ ถ้ามันจับอาการของใจได้ แต่เดิมอาการของใจกับใจมันเป็นอันเดียวกัน มันทำงานโดยสัญชาตญาณของมัน สิ่งนี้ออกมาเป็นอารมณ์ความรู้สึกทั้งหมด มันเป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นปัญญาของเรา เราก็ใช้ปัญญา ว่าเป็นปัญญาอารมณ์ สัญญาอารมณ์นี้ มันเป็นโลกียะ ปัญญาที่เรามีสติเข้ามา ปล่อยไล่เข้ามาด้วยสตินี้ ไล่ก่อนจิตเข้ามา จิตเข้ามา จนถึงที่สุดมันปล่อยวาง แล้วมันจะออกรับรู้ไฉน สิ่งที่จะออกรับรู้ รับรู้อะไร? รับรู้สิ่งที่มันเป็นแขกที่มันจรมานั่นนะ แต่เดิมเราควบคุมไม่ได้ แต่คราวนี้จิตออกไปจับได้ พอจับสิ่งนี้ได้ไฉน ว่าง ว่าง ว่าง เวลามันปล่อยวางเข้ามา ว่างมาก ไม่มีสิ่งใดเลย

ใจว่างขนาดนี้ จะว่าหลงได้อย่างไร เพราะมันว่าง มันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามาทั้งหมดเลย ว่างมาก รักษาสิ่งนี้มันก็เป็น สัพพะ ธมฺมา อนตฺตา สภาวะอย่างนี้เราพยายามเรารักษาของเราเข้ามา มันเป็นอนัตตาเพราะมันแปรสภาพอยู่อย่างนี้ตลอดไป มันเป็นอนัตตา จนถ้ามันเป็นอนัตตา มันเสื่อมไปถึงที่สุด เราจะไม่ได้อะไรเลย เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมอยู่อย่างนั้น แต่ถ้าเมื่อเรามันจะสงบเข้ามาแล้วมันตั้งมันขึ้นมา พอจับสิ่งนี้ได้ สิ่งที่ว่าไม่มีงานทำเลย รูปของจิตอาการของมันทั้งหมด ความรู้สึกนี้เป็นสิ่งที่รับรู้ทั้งหมด ที่ว่าทุกข์ ทุกข์ ทุกข์ ทุกข์เกิดจากตรงนี้

ทุกข์เกิดจากอาการตรงนี้ออกไป ออกตรงนี้ แล้วมันก็แบ่งขยายความออกไป

รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สิ่งนี้แล้วแต่มันจะส่งเสริมอย่างไร สังขารนี้จะปรุงอย่างไร ปรุงเป็นเรื่องดีก็ได้ เรื่องชั่วก็ได้ เรื่องที่ว่ามันติดข้องอย่างไร สิ่งที่มี สิ่งที่มีมันฝังใจมันยิ่งชอบคิดมาก ชอบคิดมากมันก็เผาใจตลอดไป สิ่งที่เกิดขึ้นจากใจเราจะเผาใจเราตลอด สิ่งที่เราเผาใจเราเมื่อก่อนเราไม่เห็น แต่ในเมื่อถ้าวิปัสสนาเราจับอาการอย่างนี้ได้ จับรูปของใจได้ แล้วเราใคร่ครวญเข้าไป จะเห็นสภาวะว่างแบบนั้นไง สิ่งนี้มันเกิด มันมีสิ่งที่ว่ามันมีต้นหาความทะยานอยาก มันมีอุปาทานความยึดมั่นถือมั่น

แล้วทำอย่างไรมันจะไหลมาอย่างนี้ละ เราก็ใช้ปัญญาของเราทวนกระแสเข้าไป กำลังงานพอมันจะทวนกระแสเข้าไป จากความรู้สึกแล้วใคร่ครวญออกไป นี่สิ่งนี้เป็นรูป สิ่งนี้เป็นเวทนา สิ่งนี้เป็นสัญญา สิ่งนี้เป็นสังขาร สิ่งนี้เป็นวิญญาณ ถ้าปัญญาพอมันจะปล่อย ปล่อยวางอย่างนี้ ถ้าปัญญา ปัญญาทะลุไป ผ่านอย่างนี้ไปมันจะปล่อย ปล่อยวางอย่างนี้ ความปล่อยวาง เห็นใหม่ แต่เดิมว่าเป็นความว่าง ความว่าง มันไม่มีงานทำไง มันไม่มีการวิเคราะห์วิจัย มันไม่มีการรักษาโรคใจ มันไม่มีกรรมจักร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะเป็นพุทธจักรขึ้นมาเพราะรู้ ตรัสรู้ธรรมอันนี้ไง ถ้าธรรมจักรมันเคลื่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศธรรมนี้ ธรรมนี้เคลื่อนแล้ว สิ่งนี้มีอยู่แล้ว สภาวะธรรมมีอยู่โดยดั้งเดิม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมอันนี้ แล้วว่าสิ่งนี้มันเป็นที่ละเอียดอ่อนมาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบัญญัติ บัญญัติออกมาเป็นมรรค ๘ เป็นปัจจัยการของจิต แล้ววางเอาไว้ให้เราเดิน

แต่เราไม่ใช่ไปถือป้อมิอย่างนั้นมา อันนั้นเป็นพิมพ์เขียวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราคิดอย่างนั้นมันก็เป็นอาการของใจ อาการของใจตลอดไป

แต่เวลาถ้าเราวิปัสสนาเข้ามาถึงภายใน มันจะเห็นอาการของมัน สภาวะแบบนั้นเหมือนกัน สภาวะแบบนั้นจากใจดวงนั้น นี่สังขารจะเกิด เกิดอย่างนี้ พุทธะ ธรรมะ สังขะ เกิดอย่างนี้ไง “พระอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ รู้แล้วหนอ” รู้อย่างนี้ไง รู้ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักร ใจของพระอัญญาโกณฑัญญะมีสัมมาสมาธิอยู่ในหัวใจ พร้อมอยู่แล้วที่จะออกก้าวเดินออกไป พอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักร ใจดวงนี้มันก้าวเดินตามไป นี่ธรรมจักรเกิดจากใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ ธรรมจักรเกิดขึ้นมาจากสิ่งนี้มันถึงชำระกิเลส

เห็นไหม พุทธ ธรรม สงฆ์ ไง แก้วสารพัดนึกไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้อย่างนี้ให้เราก้าวเดินไง

ถ้าเราก้าวเดินตามธรรมอันนี้ เราจะเป็นผลของเราขึ้นมาจากใจดวงนี้ไง พุทธจักรก็ต้องเกิดในใจของเราเหมือนกัน พุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธ คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานไง ใจของเรานี้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์จากใจดวงนี้ อย่างนี้มันเป็นเรื่องอย่างหยาบนะ อย่างหยาบคือว่าเรายังเห็นก่อน แล้วเราก้าวเดินขึ้นไป

ความละเอียดอ่อนของกิเลสลึกกลับมาก ที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมธรรมอันนี้มันละเอียดอ่อนมากจนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท้อใจว่าจะสอนใครได้ ใครจะรู้สิ่งนี้ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ ขึ้นมา พระปัญจวัคคีย์พ้นไปก่อน พระยสะพ้นไป พ้นไป นี่มีคนรู้ได้ มีคนทำได้เพราะสิ่งที่ว่าเป็นทุกข์ในหัวใจมันบีบคั้นใจทุกดวงใจเลย พระยสะเวลาอยู่ในปราสาทของตัวเอง “ที่นี่ขัดข้องหนอ ที่นี่วุ่นวายหนอ” ทั้งๆ อยู่ในปราสาทนะ มีความสุขในทางโลกนะ

โลกเขามีความสุข เห็นไหม ปัจจัยเครื่องอาศัย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้รู้ธรรมว่าเป็นเครื่องอาศัย สิ่งนี้เราเกิดมาเป็นสิ่งมีชีวิต เราต้องดำรงชีวิตของเราไป มันต้องอาศัยสิ่งนี้ไป ปัจจัย ๔ ขาดไม่ได้ มนุษย์ต้องอาศัยปัจจัย ๔ เพราะมนุษย์มีธาตุ ๔ ธาตุ ๔ อาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องดำเนินชีวิตไป แล้วใจในธาตุ ๔ นั้น ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ มันจะเป็นจะรู้ธรรมขึ้นมาไง มันจะเป็นพุทธจักรขึ้นมาไง มันจะพุทธ ธรรม สงฆ์ เกิดขึ้นมาจากใจดวงนั้น เราถึงไม่ต้องไปกังวลกับสิ่งนั้น

ถ้าเราประพฤติปฏิบัตินะ ผู้ที่เขาจะส่งเสริมนี้มีมหาศาลเลย เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทุกคนต้องการพ้นจากทุกข์ แต่ในเมื่อกำลังของเราไม่พอ มันต้องอาศัยสิ่งนี้ตรวจสอบ นี่พึ่งพาอาศัยกัน

พระเจ้าพิมพิสารเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวช พยายามจะให้กลับไปครองเรือน เจ้าชายสิทธัตถะบอก “เราออกประพฤติปฏิบัติเพื่อแสวงหาโมกขธรรมจริงๆ เราไม่ได้ออกมาเพราะมีปัญหามาหาหอก” พระเจ้าพิมพิสารถึงบอกเจ้าชายสิทธัตถะว่า “ถ้าตรัสรู้ธรรมขอให้กลับมาสอนด้วยนะ ให้เอาธรรมนี้มาแผ่อแผ่ด้วย”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับมาสอนพระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโศดาบัน เป็นพระโศดาบัน สิ่งที่เป็นพระโศดาบันออกมาเพราะใจเกิดอีก ๗ ชาติเท่านั้น แต่กรรมสิ่งที่ท่านสร้างมาก็เป็นกรรมของท่านอันนั้นไป แต่ในเมื่อมีสภาวะธรรมอันนี้ไว้ ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ถึงจะต้องรักษาระบบอันนี้ไว้ ถ้ารักษาระบบอันนี้ไว้ เราละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต เราละชีวิตเพื่อรักษาระบบ เพราะธรรมอันนี้มันสำคัญมาก มันสำคัญเพราะเวลามันพ้นทุกข์ได้ มันพ้นทุกข์ได้ด้วยธรรมจักรจากใจของเรา

ถ้าใจของเรามันไม่เกิดธรรมจักรขึ้นมา สิ่งที่ว่าเขาอยากจะทำส่งเสริมให้ ส่งเสริมผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติ ถึงว่าปัจจัย ๔ นี้ไม่ต้องไปคิดถึงมัน ไม่ต้องไปกังวลถึง เราไปกังวลถึงสิ่งนั้นแล้วเรามันเป็นสิ่งที่หยาบ นี่ใจส่งออก แต่ถ้าใจส่งเข้า จะมีสิ่งนี้เครื่องอยู่อาศัยขนาดไหน เรามีความไม่เป็นความกังวล เราต้องกลับมาดูใจของเรา เราพยายามทำความเข้าใจของเราเข้ามา สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่ประเสริฐกว่า สิ่งทีประเสริฐกว่า เห็นไหม เวลาจิตเป็นสมาธิมันก็มีความสุข เวลาจิตเสื่อมออกมามันก็มีความสุข สิ่งนี้มันก็เป็นการขาดแคลน เป็นการสมบูรณ์ในหัวใจ สิ่งที่มีและขาดอยู่ในหัวใจมันก็มีอยู่แล้ว เราจะตั้งสติของเราขึ้นมา เราควบคุมสิ่งนี้เข้ามา สิ่งนี้เข้ามาสมาธิมันก็จะเฝ้าขึ้นไป นี่ย้อนกลับเข้าไปดูความคิดอันละเอียดกว่านั้น

ความคิดอันละเอียดกว่านั้น เวลามันพิจารณา พิจารณาปล่อย ปล่อย ปล่อย...

(เทพขัดข้อง)

...ขั้น ขั้นห้า ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขั้นห้า ตามความเป็นจริง มันปล่อยโดยสัจจะของมัน นี่ถ้ามันวิเคราะห์วิจัยตามปัญญา ปัญญาใคร่ครวญเป็นวิปัสสนาอย่างนี้ มันจะปล่อยวางสิ่งออกไปอย่างนี้ไง ขั้นไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น สิ่งที่เกิดขึ้นมามันเกิดขึ้นมาอาศัยกันอยู่ อาศัยกันอยู่ด้วยสังโยชน์มันร้อยรัดไว้ วิปัสสนาจนมันปล่อยวางขาดออกไป สังโยชน์ขาดออกไปจากใจ จิตนี้ปล่อยวางเข้ามา ละเอียดอ่อนเข้ามา แล้วเราก็ก้าวเดินต่อไป ทำจิตให้สงบขึ้นไป สงบขึ้นไป จิตมันอุปาทานในความเป็นไปไง อุปาทานนะ ปล่อยสิ่งนั้นเข้ามา เราเข้าใจตามสิ่งนั้นแล้ว เรามันก็ว่างเข้ามา นี่เวลาว่างนะ

ว่างจากการปล่อยกิเลสอย่างหนึ่ง ว่างอย่างนี้เป็นอกุปปธรรม สิ่งนี้จะเป็นสิ่งที่ไม่มีความเสื่อมไปโดยเด็ดขาด เป็นอฐานะ อฐานะ อกุปปธรรม อฐานะที่มันจะเป็น มันจะเสื่อมแปรสภาวะสัพเพ ธมฺมา อนตตา

สัพเพ ธมมา อนตตา คือในวงของสมาธิ ในวงของสมถะ แล้วในวงการประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ ในความเข้าใจของเรา เราจะศึกษาธรรมชาติไหน เราจะอ่านมาขนาดไหน เราก็ต้อง ทบทวนตลอดไป เพราะมันเป็นอนัตตา มันเป็นอนิจจังอยู่แล้ว แล้วเป็นอนัตตาคด้วย สิ่งนี้เป็นไป

แต่ถ้าจิตมันวิปัสสนาเข้ามาจนถึงขนาดที่ว่าปล่อยสังโยชน์ขาดออกไป สิ่งที่ยังโยชน์นี้มัน เป็นความลังเลสงสัย เป็นวิจิกิจฉา สัตว์พศปรามาส มันเป็นอย่างนี้อยู่ในหัวใจอยู่แล้ว แล้วมันขาด ออกไปจากใจ พอมันขาดออกไปมันถึงจะเป็นกลับไปเป็นอย่างเก่าไม่ได้ มันเป็นอวิชชาใหม่ แต่สิ่งที่เจริญขึ้น เจริญกว่านี้ ละเอียด สิ่งที่เกิดสมันละเอียดกว่านี้มันก็บีบบีบไปอยู่ชั้นบนใจ อยู่สิ่งที่เหนือกว่าแล้วจิตใจดวงนี้ไว้ ถ้าจิตใจดวงนี้ไว้ ความทุกข์อันละเอียดอย่างนี้มันก็มีในหัวใจ

ความทุกข์ละเอียดเกิดจากอะไร? เกิดจากอุปาทาน สิ่งที่อยู่พาหนะยึดในกายนี้ จะย้อนกลับ เข้าไปจับสิ่งนี้ วิปัสสนาเข้าไป นี่สติพร้อม ปัญญาพร้อม ใคร่ครวญบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า ถึงที่สุดมันต้องขาดนะ เวลาขาดกายกับจิตนี้แยกออกกันโดยสังขะ ขันธ์อันละเอียดกับจิตนี้เวลามัน แยกออกจากกัน โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง ว่างไปหมดเลยนะ ว่างอย่างนี้ ว่างปล่อย กามราคะ- ปฏิฆะอ่อนลงเฉยๆ สภาวะจิตลอยเข้ามา ละเอียดอ่อน หดเย็นเข้ามา

แต่เดิมสาวขาวเหี้ยมคนะ เวลาจิตมันออกไป อวิชชาอุปจยา สงฺขารา เป็นพลังงาน เป็นธาตุรู้ แล้วออกมาจากอาการอย่างนี้ ออกมาเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา เราไม่เคยเห็นเลย เราเห็นแต่ร่างกาย เป็นเรา ใจเป็นเรา เรามีความรู้สึก เราถูกหมด เราถูกต้องหมด เราดีหมด เราเข้าใจหมด ธรรมะเราก็ รู้ เราก็ปล่อยวาง เราก็ว่าง...เราทั้งนั้น

ถ้าเราทั้งนั้นมันก็เป็นความเห็นของเรา ไม่ใช่สังขารที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศน์ธัมมจักฯ ไว้ที่จักรมันเคลื่อนไ้ง ถ้าจักรมันเคลื่อนมันเคลื่อนมันไม่มีตัวตน มันไม่มีเราหรอก มันเป็นสภาวะที่มีอยู่ เป็นสภาวะตามความเป็นจริง มันเป็น เอโก ธัมโม ทางอันเอก เราจะทำ อย่างไรให้จิตของเราเข้าทางอันเอกอันนั้นให้ได้

ถ้าเข้าทางอันเอก เห็นใหม่ มัชฌิมาปฏิปทา “มัชฌิมาปฏิปทา” จิตนี้มันต้องแสดง สภาวะธรรมอย่างนี้เข้ามา เวลามันว่าง มันก็ว่าง สภาวะว่าง ปล่อยวาง มีความสุขมาก ความสุข เพราะมันปล่อยอุปาทานของกายทั้งหมดเลย แล้วว่างมันก็พยายามจะค้นคว้า

ในเมื่อเราจะค้นคว้า ในเมื่อมันความว่างอย่างนี้ เราไม่ใส่ใจความว่างอย่างนี้ เพราะเรามีสติ เรามีปัญญา เราพึงครุบาอาจารย์ไว้ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มรรค ๘ ผล ๔ อันนี้มันมีเหตุมีผล ปล่อยมาเป็น ๒ ขั้นตอนนั้นเท่านั้น ขั้นตอนต่อไปจะอย่างไร แล้วจะค้นคว้าอย่างไร มันมีดเบ็ดดำนะ ถ้าไม่มีครูมีอาจารย์คอยชี้แนะ เราจะอย่างไรหนอ จิตมันสงบ แล้วเราจะจับสิ่งใด เพราะกิเลสมันอยู่ในหัวใจ เข้าใจว่าเราปล่อย ปล่อยขั้นธัมมาแล้ว ขั้นธัมมันไม่มี ปล่อยความรู้สึกมาแล้ว จิตนี้มันว่าง มันก็เป็นธรรมชาติของมัน มันไม่มีอะไร แล้วจะอย่างไร

แล้วดูสังเกตใจของเรา มันมีความมีความสุข-ความทุกข์ ถ้าความสุข-ความทุกข์มันไม่เป็นความรู้สึก มันเป็นอะไรละ ความสุขอันละเอียด-ความทุกข์อันละเอียด เราคิดว่ามันเป็นความว่าง ขณะที่จิตมันสงบไว้ แต่เวลามันเป็นความทุกข์นี้เราไม่เห็นมันไง เราไม่เห็นมันเพราะธรรมชาติของพลังงานทุกอย่างมันต้องออกขับเคลื่อนออกไป มันจะส่งออกไป มันไม่มีพลังงานใดหรอกที่มันจะเข้าไปทำลายตัวมันเอง พลังงานต่างๆ ของโลกเขา มันออกไปแล้วมันก็สาบสูญ มันก็หมดไป แต่พลังงานของใจเวลาส่งออกไปแล้ว เอาผลมาเป็นความทุกข์กับหัวใจ แล้วมันก็เกิดอีก เกิดอีก

เพราะมันเป็นธาตุรู้ที่มีชีวิต ธาตุรู้ที่มีชีวิตนี้มันเป็นพลังงานไอน์สไตน์นี้ มันจะพลังงานนี้ มันจะเกิดตลอด มันมีชีวิต มันสืบต่อได้ มันไม่ตาย แต่พลังงานของโลกเขานี้มันใช้หมดแล้ว มันหมดไปเพราะมันพลังงานมันไม่มีชีวิต มันสืบต่อไม่ได้ มันสร้างตัวเองไม่ได้ แต่ธาตุรู้มันสร้างตัวเองได้ มันเป็นสิ่งมหัศจรรย์ มันสร้างตัวเองของมันตลอดขึ้นมา แล้วมันก็ส่งพลังงานนี้ออกมา ออกมาก็ผ่านขั้นธัมออกไป ผ่านความรู้สึก นี่มันเศร้าอยู่ในหัวใจ มันมีความรู้สึกอยู่ในหัวใจ แล้วเราก็ไม่เห็นมัน เพราะกิเลส เห็นไหม อวิชชามันปกป้องไว้แล้วมันทำสิ่งนี้ออกมาให้เราหลงออกไป ให้เราส่งออกไป ถ้าส่งออกไป เราจะไม่เห็นสภาวะแบบนี้เลย สภาวะแบบความเป็นจริงใจ สภาวะแบบธรรมอันละเอียด

สิ่งที่เป็นสภาวะธรรมอันละเอียดมรรค ๘ ผล ๔ สิ่งที่เกิดขึ้น ธรรมจักรอันละเอียด สมุจเฉท ปหานส่วนหนึ่งก็ทำลายกิเลสไปส่วนหนึ่ง กิเลสอย่างหยาบหลุดออกไป กิเลสอย่างกลางหลุดออกไป กิเลสอย่างละเอียดในหัวใจเรามองไม่เห็นเลยเพราะมันว่าง มันว่างตลอดไป สิ่งที่เป็นความว่าง ว่างขนาดไหน ถ้าว่างมันต้องมีการสมุจเฉทปหาน มีการชำระกิเลส กิเลสมันจะตายแต่ละขั้นแต่ละตอน มันตายต่อหน้าต่อตานะ ถ้ามันเห็นการตายต่อหน้าต่อตา ความว่างอันนี้ สิ่งที่เป็นปรสภาวะจะเป็นอนูฐานะตลอดไป แต่ถ้ามันไม่เห็นสภาวะแบบนี้ มันอยู่ใต้กฎของอนิจจัง

สิ่งที่เป็นอกุศลธรรม ในเวลาประพฤติกปฏิบัติธรรมขึ้นมา ส่วนล่างมันจะรองรับใจของเราไว้ ใจเราจะไม่เสื่อมจะไม่ทุกข์ยากแบบโลกเขา แต่มันทุกข์ยากแบบผู้ที่ปฏิบัติ มันทุกข์ยากแบบลูกศิษย์ตาคด ทุกข์ยากเพราะจิต เพราะกิเลสอันละเอียดมันแสดงตัว มันเหมือนกับเรามีการศึกษา ถ้าเรามีการศึกษา เราเห็นความผิดพลาด เราเห็นแล้วเรามันก็สะท้อนใจ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อสภาวะธรรม มันมีธรรมอันนี้ในหัวใจ พอมีธรรมอันนี้ในหัวใจ สิ่งที่เป็นความทุกข์อันละเอียดมันก็เสียดแทงใจ มันต้องการออกไป นี่สภาวะทุกข์อันละเอียด มันบีบใจอยู่อย่างนี้ ถ้ามันบีบใจอยู่อย่างนี้ แต่มันก็ค้นคว้า มันก็หาไม่ได้ ถึงต้องทำความสงบของใจก่อน ใจนี้ให้มันสงบเข้ามา กำหนดพุทโธ พุทโธ สงบใจเข้ามา แล้วย้อนกลับ ย้อนกลับนะ ย้อนกลับเข้าไปจับ จับอาการของใจ

สิ่งที่เป็นความรู้สึกอันละเอียดขนาดไหน มันละเอียดมากจนเหมือนกับมันไม่มีนะ แต่ในเมื่อสติ ในเมื่อจิตที่มันเป็นความว่าง มันมีสติควบคุม มันเป็นจิตที่ว่ามันเป็นสัมมาสมาธิ เป็นมหาสติ-มหาปัญญา สิ่งที่เป็นมหาสติ-มหาปัญญาเพราะมันละเอียดขึ้นมาเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา มหาสติจะย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับเข้าไปดูความที่ว่ามีความรู้สึก แค่ความรู้สึก พอมันจับได้ แล้วพอจับได้ เหมือนกับเราจับ เราจะขุดรากพวกสมุนไพรรักษา เราแค่เห็นราก แค่เห็นเถาของมัน แล้วเราขุดตามไป มันจะยาวมาก เถาของมันยาวไป จนเข้าไปเห็นเครือของมัน เห็นเครือที่มันฝังอยู่ในดิน

นี่ก็เหมือนกัน เราจับแค่ความรู้สึกของเราที่แหละ แต่พอจับแล้วสาวเข้าไปนี่ โอโฮ! มันแสดงตัวออกมา มันแสดงตัวเพราะมันจะเริ่มต่อต้านนะ เหมือนกับสิ่งที่มันซ่อนตัวไว้มันจะไม่ให้เราเห็นเลย มันจะซ่อนตัวไว้แบบไม่แสดงอาการเลย แต่ในเมื่อเราจับตัวมันได้ มันจะแสดงอาการ เพราะมันจะรักษาตัวมันเอง มันจะต่อต้าน นี่ก็เหมือนกัน พอจับได้สิ่งนี้ขึ้นมา นี่มันเป็นกามราคะ ความเป็นกามราคะนี้เราเกิดตาย เกิดตายในกามราคะเพราะสิ่งนี้ ความทุกข์ ความสุข ความแสวงหาต่างๆ ก็เพราะอันนี้ไง มันต้องการมาสิ่งนี้เพราะปรนเปรอ ปรนเปรอกับความเป็นไปของมัน สิ่งที่ยึดบังคับใจมันอยู่ตรงนี้ไง ความที่มันติดข้องอยู่ตรงนี้ มันพอใจสิ่งนี้ สิ่งต่างๆ ขึ้นมาเพื่อสนองตัณหาอันนี้

ถ้ามันสนองตัณหาอันนี้ อันนี้มันเป็นสิ่งที่เป็นกองบังคับบัญชาการของมัน จิตมันก็แสวงหาอย่างต่างๆ มาเพื่อมัน เพื่อมัน เพื่อมันทั้งนั้นเลย สิ่งที่เป็นเพื่อมันเราก็ต้องดิ้นรนมาเพื่อมัน

ตลอดไป ในเมื่อเราย้อนกลับเข้ามาเห็นตัวของมัน เห็นไหม จับสิ่งนี้ได้แล้วเราต้องค่อยวิปัสสนาไป

ขั้นอันละเอียดนี้ มันแสดงตัวของมันอยู่ในหัวใจนะ สิ่งที่มันแสดงตัว เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นกาย เห็นจิตที่เกิดแล้วตาย เกิดแล้วตาย ความเกิดตายของมัน เกิดตายในสภาวะ เกิดตายเพราะสิ่งนี้ สิ่งนี้มันมีอยู่ในหัวใจ มันมียางเหนียว มันต้องเกิดต้องตาย แต่ในเมื่อหัวใจของเราขึ้นมาสภาวะแบบนี้ได้ เราจะทำลายยางเหนียวอันนี้ไฉน

สิ่งที่เป็นยางเหนียวอันนี้มันเป็นตัวของมันเอง มันพอใจของมันเอง แล้วมันก็จมไปด้วยกามของมันเอง เราต้องยกขึ้นวิปัสสนา ย้อนกลับ นี่ความเป็นไปของมันนะ ความเป็นไปของกิเลส กิเลสมันจะทำให้สภาวะให้เราเชื่อมั่น สิ่งที่มันต่อต้านมันก็ต่อต้านออกไป นี่กำลังของมัน

เวลาวิปัสสนามันเหมือนกับเราเล่นกีฬา ถ้าเราเล่นกีฬา เราเล่นกีฬาของเรา เราซ้อมกีฬาของเรา เราไม่มีคู่ต่อสู้ แต่ถ้าเราลงแข่งกีฬา มันมีคู่ต่อสู้ คู่ต่อสู้นี้ก็เหมือนกัน ขณะที่วิปัสสนา กิเลสมันอยู่ในหัวใจ มันต่อสู้ทั้งหมด แต่การต่อสู้ของมันฉลาดกว่าเรา มันทำให้เราผิดพลาด ทำให้เราพินเพื่อน ทำให้เราหลงทิศหลงทาง เห็นไหม วิปัสสนาเข้าไป มันปล่อยวางอย่างนี้ ก็พลาดไป

อรรถกถาญาณุโยค กามสุขัลลิกานุโยค นี่ไม่มันจึมาปฏิบัติทางใจ เดี่ยวก็ตกซ้าย เดี่ยวก็ตกขวา มันก็มีความสุขของมันนะ ความสุขที่มันปล่อยวางเป็นปล่อยวางมาได้ ปล่อยวางมาได้ แต่มันไม่เป็นไป มันไม่เป็นไปเพราะอะไร เพราะกิเลสมันหลอกใจ ว่างอย่างนี้ นี่คือผลของมัน เราพิจารณาของมันอย่างนี้ แล้วมันปล่อยออกมาอย่างนี้ มันว่างอย่างนี้ แล้วเราก็เทียบธรรมะ เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอ้างด้วย อ้างว่าเราทำตามธรรม เราเห็นสภาวะตามความเป็นจริง เราเห็นตามธรรม อันนี้มันของสัญญาทั้งนั้น มันเป็นของยึดทั้งนั้น มันไปกว้านเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามาเป็นปัจจุบันของเราได้อย่างไร

ถ้ามันเป็นปัจจุบันของเรา กิเลสมันอ้าง แอบอ้างแล้วเอาสิ่งนั้นมาเพื่อจะให้เราเชื่อใจ แล้วเราก็เชื่อ เชื่อสภาวะแบบนี้ ก็จะต้องเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมในขั้นของกามราคะ ไม่ใช่ เจริญแล้วเสื่อมในขั้นของสิ่งที่เราผ่านขึ้นมาแล้วที่เป็นอกุปปิธรรม สิ่งที่เป็นอกุปปิธรรม มันเป็นอฐานะที่เจริญแล้วเสื่อมไม่ได้ แต่สิ่งนี้เจริญขึ้นไปข้างหน้า มันเจริญแล้วเสื่อมตลอดไป สิ่งที่เป็นอฐานะมันไม่เสื่อมไปข้างล่าง แต่สิ่งที่เราก้าวเดินขึ้นไปยังไม่ถึง มันจะเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม เราก็ต้องพยายามต่อสู้ ต่อสู้เพราะเราอยากพ้นกิเลส

เวลาครูบาอาจารย์ออกประพฤติปฏิบัติบอกว่า ออกเหมือนนอแรด ออกหนึ่งเดียวเหมือนนอแรด เพราะอะไร เพราะเวลาทั้งวันๆ เราต้องการผจญกับความเป็นไปของมัน เวลาไม่มีงานทำ เราประพฤติปฏิบัติกันว่าไม่มีงานทำ วิปัสสนาไม่เป็น มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ครูบาอาจารย์ ท่านเดินจงกรม ๗ วัน ๗ คืน นั่ง ๗ วัน ๗ คืน มันเป็นไปได้อย่างไร? มันเป็นไปไม่ได้หรอก คนใครจะทำได้ขนาดนั้น จะไม่ต้องขัดต้องถ่ายกันเลยหรือ

ความขัดถ่าย ถ้าจิตมันออกมาอย่างนี้ สิ่งที่เป็นไปในร่างกายมันเป็นแค่พอทำให้ชีวิตนี้ไม่ดับเท่านั้นแหละ แต่พลังงานออกมามันจะใช้เข้าไปเป็นภายใน ใช้เข้าไปเป็นปัญญาการใคร่ครวญในการฟาดฟันกับกิเลส เห็นไหม ขณะที่ปัญญาฟาดฟันกับกิเลส มันจะไม่รับรู้สิ่งใดเลย มันปล่อยวางหมด เหมือนกับคนที่เขาเพลินในการเล่นต่างๆ เขาจะไม่รับรู้ของเขาเลย แต่เวลาการเล่นนั้นจบ เหนื่อยแทบตาย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาต่อสู้กับวิปัสสนา จิตมันกำลังวิปัสสนา กำลังต่อสู้กันนะ มันเป็นไปสภาวะแบบนั้น นี่มันถึงต้องการเวลาไป เวลามันเป็นไปขนาดนั้น แล้วก็ถูกลู่ถูกกันนะ จนมีความทุกข์ ความยาก ขนาดเหนื่อยอ่อนขนาดไหนก็เป็นไปขนาดนั้น จนเป็นไป จนล้มลุกคลุกคลานไป ถึงจะต้องวางอย่างนี้ วางสิ่งนี้ก่อนแล้วกลับมาทำสมาธิ กลับมาทำมหาสติ-มหาปัญญา ทำมหาสติ มหาสติ ย้อนกลับเข้ามาให้พักใจดวงนี้ให้สร้างพลังงานอันนี้ขึ้นมาให้ได้ แล้วกลับไปสู่ใหม่ กลับไปสู่กับกิเลสที่มันล้มลุกคลุกคลาน ที่มันบินเบือนให้เราล้มลุกคลุกคลานในการวิปัสสนานั้น

ในการวิปัสสนา เราจะฆ่ากิเลส กิเลสมันก็ฆ่าวิปัสสนาของเรา ฆ่าปัญญาของเรา ฆ่าสิ่งที่ก้าวเดินของใจอันนั้น มันก็ฆ่าให้หยุดอยู่ตรงนั้นไป ขุดหลุมพรางล่อต่างๆ ให้เราตกหลุมตกร่องอยู่ตรงนั้น ก้าวเดินไปไม่ได้ เห็นไหม เราต้องถมสิ่งนี้ให้เต็มแล้วก้าวเดินต่อไป ก้าวเดินต่อไป ก้าวเดินต่อไป วิปัสสนาเข้าไปถึงจุดหนึ่งมันก็ปล่อย จุดหนึ่งมันก็ปล่อยจุดหนึ่ง ปล่อยอย่างนั้นอยู่บ่อยๆ ถ้าเราชนะ เราคือคลานเข้าไปด้วยการปล่อยวางของใจดวงนี้ การปล่อยวางด้วยปัญญาที่มีสมาธิที่เป็นมหาสติ-มหาปัญญา ใคร่ครวญสิ่งนี้ เข้าไปทับถมสิ่งนี้เข้าไป เพื่อก้าวเดินเข้าไปให้ถึงกับตัววิชาใจ ให้เข้าไปถึงความเป็นไปของวิชาที่พลังงานที่มันไม่เคยตาย มันสร้างพลังงานของมัน แล้วเข้ามาสิ่งนี้ จุนเจืออันนี้ให้ออกมารับรู้ให้ออกมาเป็นสิ่งที่แสดงออก ให้ออกมาเป็นกามราคะ แล้วทำลายสิ่งนี้ออก ทำลายๆ

พิจารณาเข้าไปจนถึงที่สุด มันเข้าไปถึงใจ แล้วมันทำลายกัน ครั้น! ออกไปจากใจ กาม
 ราคะนี้แล้วแล้ว กามภพจะไม่เกิดกับใจดวงนี้ ใจดวงนี้ว่างหมด ปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา ปล่อย
 วางสิ่งต่างๆ เข้ามา เราก็อำใจ เรารู้ว่าอุทธัจจะ ความเป็นไปของใจ ถ้าใจมันทำงานต่อไปเป็น
 อุทธัจจะ เราก็พยายามสงวนรักษา การสงวนรักษา การใช้ปัญญาอันนี้คือการฝึกซ้อม การฝึกซ้อม
 ออกมาให้จิตนี้มันสะอาดเข้ามาเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา จิตนี้จะสะอาดเป็นตอนเข้ามา จนหาตัวจิต
 ไม่เจอ ว่างหมดเลย

พุทธจักรจะเกิดตรงข้างหน้านั้น ถ้าเราว่างขนาดไหน ว่างมาก ความว่างอย่างนี้เพราะมัน
 ปล่อยสิ่งที่ความเป็นอาการที่มันแสดงออก เหมือนสิ่งที่ว่าสัมผัสกันสิ่งที่ว่าจิตส่งออก จิตรู้ สิ่งที่อยู่
 จิตรู้สิ่งที่รู้ สิ่งที่อยู่ สิ่งนี้มันจะสัมผัสกัน มันปล่อยทั้งหมด ปล่อยไม่ใช่ปล่อยแบบเราใช้สัมมาสมาธิ
 มันปล่อยแบบเราใช้ปัญญาตัดขาดเป็นสมุจเฉทปหานเข้ามา แล้วฝึกซ้อมจนเศษส่วนที่มันมีเกาะ
 เกี่ยวอยู่จนปล่อยวางหมด ว่างหมดเลย นี่จะคิดสภาวะแบบนั้น

ความว่างใจ โลกนี้ว่าง เราว่างว่าง ว่างต่างๆ ถ้าเป็นความว่าง ความว่างนี้ใครเป็นคนรู้
 พลังงานที่เป็นอวิชชามันเกิดดับ มันมีชีวิตมันสร้างพลังงานอันนี้ใจ นี่ภาชนะที่ใส่ธรรม ภาชนะ
 อันนี้เข้าใจธรรม ปล่อยวางธรรมเข้ามาเป็นขั้นเป็นตอนนะ ปล่อยวางเพราะอะไร เพราะเราตัดขาด
 ตัดจากชั้นร้อยอย่างหายาบ จากชั้นครึ่งกลาง ตัดชั้นร้อยอย่างละเอียด มันปล่อยวาง มันตัดขาดเข้ามาด้วย
 มรรคอริยสัจ ด้วยธรรมจักร ด้วยธรรมจักรอันนี้มันตัดขาดเข้ามา ตัดขาดเข้ามาเพราะมันเป็นตัว
 ธรรม มันเป็นตัวพลังงาน มันเป็นตัวสิ่งต่างๆ มันเป็นตัวสิ่งที่เราสร้าง

เราสร้างมรรค เราสร้างสติ เราสร้างปัญญาขึ้นมาใคร่ครวญสิ่งนี้ แล้วมันเกิดจากตัวนี้ ถ้า
 มันคิดเป็นกุศลมันจะเป็นปัญญา มีปัญญาเพราะมันมีสัมมาสมาธิ มันคิดอกุศล มันคิดอยากเอารัด
 เอาเปรียบ มันคิดอยากจะเป็นไป “มันคิด” มันเป็นเรื่องของกิเลส

ถ้าเรามีสัมมาสมาธิมันก็ยับยั้งสิ่งนี้ได้ แล้วย้อนกลับเข้ามา ทำลายสิ่งนี้เข้ามาทั้งหมด จนถึง
 ตัวที่ว่างหมด มันปล่อยวาง ใครเป็นคนรู้ว่าว่าง ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยสะกิด มันจะเป็นความ
 ลึกกลับมหัสจรรย์สิ่งนี้ใจ แล้วจนถึงเราย้อนกลับเข้าดู ถ้าเรามีสมาธิ มหาสติ-มหาปัญญา แต่อันนี้
 มันเหนือมหาสติ-มหาปัญญา มันปัญญาญาณ สิ่งที่เป็นปัญญาย้อนกลับเข้ามา นี่คือตัวพุทธโ
 พุทธโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันสว่างไสว มันว่าง มันส่องใส มันจะส่องใสอย่างไร ขนาดไหนนั่นคือ
 ตัวอวิชชา

สิ่งที่เป็นตัววิชา มันอยู่ในหัวใจของเรา มันคือตัวพลังงานตัวนี้ เป็นตัวพลังงานที่มีชีวิต พลังงานที่มีชีวิตนี้เป็นพลังงานของอวิชา เพราะมันสว่าง มันส่องไส มันมีความว่าง มันมีความมี พลังงานของมัน เพราะมันปล่อย ปล่อยสิ่งที่มันแสดงตัวออกไปข้างนอก สิ่งที่มันแสดงตัวออกไป เป็นสีเป็นสัน กลับมาเป็นพลังงานเปล่าๆ เป็นพลังงานว่างๆ สิ่งที่เป็นพลังงานว่างๆ แล้วเราก็ เข้าใจอย่างนี้ เราต้องไปสยบกับตรงนี้นะ ถ้าเราไม่มีสติ เราไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้นำ เราจะต้อง ไปสยบกับตรงนี้ จนกว่าเราคิดใคร่ครวญของเรา เราไม่ไว้ใจของเรา

เพราะมันอาศัยอารมณ์ไง มันมีความทุกข์อันละเอียดคนละ ความทุกข์ของผู้ที่มีฐานะมาก เรา จะเอาเงินทองไปไว้ที่ไหน เราจะเป็นทุกข์ร้อนมากกว่าเรามีสมบัติมาก ว่าเราจะมีใครดูแลแทนเรา เห็นไหม ความทุกข์ของผู้มี อันนี้ก็เหมือนกัน ความทุกข์ของอันละเอียดคนนั้นมันปล่อยวางต่างๆ เข้า มา แล้วมันเองมันอยู่ในทรงขังมันไปไหนไม่ได้ มันก็ว่าง ว่างอย่างนั้น นี่ผู้ที่เรื่อนว่างใจ ย้อนกลับ เข้ามาจับอันนี้ได้

จากวิชา จากอวิชา วิชาจับขึ้นมา อรหัตตมรรค อรหัตตผล สิ่งที่เป็นอรหัตตมรรค เวลา มันทำงานกัน เป็นปัญญาญาณนะ อุทธัจจะ เวลาอุทธัจจะ อุทธัจจกุกกจะนี่ส่วนหนึ่ง อุทธัจจะคือ จิตที่มันขยับเขยื้อน มันจะเป็นอุทธัจจะทันทีเลย มันขยับเขยื้อนไม่ได้ มันถึงต้องเป็นปัญญาญาณที่ มันกลืนตัวของมันเอง

พอมันทำลายตัวมันเองอันนี้ นี่พุทธจักร พุทธโธ ธัมโม สังโฆ เกิดขึ้นจากใจดวงนี้ ใจดวงนี้ มีอวิชา ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทธะ “พุทธะ” มันเป็นเรื่องของอวิชาทั้งหมด สิ่งที่เป็นอวิชา มัน เป็นพลังงานที่มีชีวิต พลังงานที่สะอาด พลังที่ว่างนี้แหละ พลังงานเฉยๆ ตัวนี้คือตัวอวิชาทั้งหมด แล้วมันพลิกกลับเข้ามา นี่คือพุทธจักร คืออาณาจักรของใจดวงนี้มีใจ อาณาจักรของใจดวงนี้คือ นิพพานใจ สิ่งทีนิพพานคือพุทธจักรใจ แล้วศาสนจักรออกมาอย่างนี้ มันเป็นคำสั่งสอนใจ เป็น คำสั่งสอนเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ชาวพุทธเราก้าวเดินใจ เราเป็นชาว พุทธ เราจะก้าวเดินตามธรรมอันนี้

ถ้าเราก้าวเดินตามธรรมอันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะอีก ๒๕ ปีนี้มีความทุกข์เผาลนใจมาตลอด แล้วพอปฏิบัติ ปฏิบัติถึงที่สุด จนตรัสรู้ธรรม อีก ๔๕ ปีของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีสุขตลอด สุขกับใจดวงนั้น สุขจากใจดวงนั้น แล้วสมเพช

เวทนาสัตว์โลกใจ จะพยายามจะประกาศธรรมให้เพื่อสัตว์โลกนี้ ธรรมจักรนี้เคลื่อนไป ให้มันบด ปีกิเลสในหัวใจของสัตว์โลก พุทธจักรอยู่อันนี้

ถ้าธรรมจักรอันนี้มันบดปีกิเลสในหัวใจของสัตว์โลก ถ้ามันบดปี มันทำลาย กิเลสของ สัตว์โลกออกไปจากใจดวงนั้น พุทธจักรจะเกิดตรงนั้น เกิดตรงในหัวใจ ตรงผู้รู้ นั้น ตรงความรู้สึก อันนั้น ถ้าความรู้สึกนั้นมันทำลาย ทำลายกิเลสอันนั้น เห็นใหม่ ด้วยธรรมจักรอันนี้ มันเกิดเป็น พุทธจักรอันนั้น พุทธจักรอันนั้นถึงมีใจ

ศาสนจักรนี้มันเป็นเรื่องของสมมุติ ความเป็นไปของสมมุติ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของ เรา ในศาสนาพุทธของเราที่แล้วแต่ ในฝ่ายมหายาน ฝ่ายต่างๆ ธรรมวินัยนี้เขาว่างไว้ เขาเอาแต่ ปัญญาของเขาตลอดไป สิ่งนี้เกิดดับ ชีวิตนี้การเกิดและการตายเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด หน้าที่ของเรา คือทำลายการเกิดและการตายดับสิ้นให้ได้ แต่สิ่งอื่นนั้นมันเป็นสิ่งที่เราเป็นอาศัย เราไม่ต้องไป กังวล สิ่งนี้มันไม่รักษาธรรมและวินัย ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า สละอวัยวะ เพื่อรักษาชีวิตละ ทำไมต้องสละชีวิตเพื่อรักษาธรรมละ “รักษาธรรม”

ถ้าไม่มีใครวางธรรมให้ธรรมเป็นละเอียดย้อนไว้ หลวงปู่มันจะต้องมาตรัสรู้ธรรมอย่างนี้ ได้อย่างไร หลวงปู่มันพยายามประพฤติกฎปฏิบัติมาจากธรรมอันนี้ จากสิ่งที่วางไว้ เพราะเรารักธรรม และวินัย สงวนสิ่งนี้ สงวนรักษาใจ สิ่งที่เกิดเล็กผิคน้อย ผิดเล็กผิคน้อยมันก็ทำให้ใจนี้เศร้าหมอง ทำให้การประพฤติปฏิบัติมันไม่เป็นไป ผิดเล็กผิคน้อย

แต่ทำไมฝ่ายมหายาน เขาผิดเล็กผิคน้อย เขาทำของเขาได้ละ? สิ่งที่เขาทำได้ เขาว่าเขามีวาสนาของเขาอย่างนั้น เขาทำของเขาอย่างนั้น แล้วผู้ที่สืบต่อละ มันก็เป็นสิ่งที่ว่าอาจริยาบท ฟัง ตามครูบาอาจารย์ของเรามาไง แต่ครูบาอาจารย์ของเรานี้อาศัยธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าเป็นตัวหลัก เป็นตัวยืน แล้วรักษาสิ่งนี้

มันมีบรรทัดฐาน มันมีสิ่งที่อ้างอิง มันมีสิ่งที่เกาะเกี่ยว มันมีสิ่งที่ดำเนินใจ มันถึง วางรากฐานศาสนาไว้มั่นคงใจ แล้วครูบาอาจารย์ของเราสืบต่อกันมา ครูบาอาจารย์เรานี้ฟังหลวงปู่ มัน หลวงปู่มันสั่งสอนลูกศิษย์มาให้มีข้อวัตรปฏิบัติเครื่องดำเนินมา ดำเนินมา นี่ธรรมและวินัย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางธรรมไว้อย่างนี้ ธรรมและวินัยเพื่อจะสืบต่อมา ศาสนาสืบ ต่อไป เพื่อสัตว์โลกใจ

เวลาตรัสรู้ขึ้นมา จะสั่งสอน ก็คิดว่าจะสั่งสอนใครได้หนอ แต่ในเมื่อมีผู้ที่ทำดำเนินได้ มองไปอนาคต พยากรณ์เอาไว้เลย ถึงพุทธกาลนี้ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง ถึงพุทธกาล

หลวงปู่มั่นบอกศาสนาเจริญมาตั้งแต่พระจอมเกล้าขึ้นฟื้นฟูศาสนา แล้วครูบาอาจารย์ขึ้นมา ประพฤติปฏิบัติ พื้นฟูก็เข้าไปให้ใกล้กับธรรมที่สุดใจ ให้ใกล้กับหลักความจริงที่สุด ใกล้กับหลักความจริง ถึงว่าเป็นเครื่องอ้างอิงกับใจดวงนั้น เป็นที่เกาะเกี่ยวกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเข้าไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งนี้ แล้วรักษาสีนี้มา รักษาสีนี้จนใจพ้นออกไปจากกิเลสเป็นขั้นเป็นตอน

ครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติสิ่งนี้ แล้วเราทำมันไม่ไม่สงวนรักษาสีนี้ เราต้องสงวนรักษา ธรรมและวินัย ธรรมและวินัยนี่จะเป็นเครื่อง เห็นไหม เครื่องดำเนิน เพราะข้อวัตรปฏิบัติที่เกิดจากธรรมวินัยนี้ เพราะธรรมวินัยนี้วางข้อวัตรปฏิบัติ วัตรในโรงทาน วัตรใน รุ่งควัตร ๑๓ ถือ รุ่งควัตร มัคน้อย สันโดย ถือผ้า ๓ ผืน ถือข้อรุ่งควัตร จันมือเดียวเป็นวัตร อาสนะเดียวเป็นวัตร เพราะอะไร เพราะเป็นศีลในศีล ธรรมและวินัยคือศีล สมาธิ ปัญญา มันก็มีอยู่แล้ว แต่ถ้าเราจะฆ่า กิเลส เราจะต้องเข้มงวดกว่านั้น จะต้องมึศีลในศีล จะต้องพยายาม อดนอน อดอาหาร เพื่อจะไป ตัดรอนอำนาจของกิเลส เพื่อไปตัดรอนกำลังของกิเลส

แต่ในเมื่อถ้ากิเลสของโลก ทำอย่างนี้มันทำสิ่งที่ว่ามันเป็นการเบียดเบียนตน

เราจะฆ่ากิเลสอยู่ เราจะทำลายกิเลสอยู่ เราจะเข้าไปจับผู้ร้ายอยู่ เราเข้าไปจับขโมยในบ้านของเราอยู่ เขาบอกอย่าเข้าไปจับขโมยเลย มันเป็นอรรถกถาญาณโยค แล้วเราก็จับเขาแล้วเราก็ก้มเขา นี่ธรรมและวินัยสำคัญอย่างนี้ไง สำคัญที่เราอ้างอิงได้ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเจ้าของศาสนา เป็นผู้วางธรรมมัชฌิมาปฏิปทา แล้วผู้ที่วางธรรมมัชฌิมาปฏิปทาไว้นี้จะบัญญัติธรรมและวินัยเป็นอรรถกถาญาณโยค มันเป็นไปได้ไหม

ในเมื่อเราไปบอกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แล้วเราก็จับเขามา ไปบัญญัติให้มันเป็นสิ่งที่มันเป็น เบียดเบียนตน เบียดเบียนเป็นอรรถกถาญาณโยค มันเป็นไปได้หรือ

มันเป็นแต่การเบียดเบียนกิเลส แต่เพราะกิเลสในหัวใจของเราตัวมันใหญ่ พอในหัวใจ กิเลสตัวใหญ่ มันเห็นสิ่งนั้นว่ามันจะทำลายมัน มันต้องปิดออกให้พ้นออกไปจากการที่จะเข้ามา สะเทือนมันก่อน แล้วเราก็จับมัน เห็นไหม นี่ศาสนธรรม ทั้งๆ ที่มีอยู่นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนี้ไม่มีอยู่ แต่ลองผัดลองดูมาก่อน บอกว่าเวลาอดอาหาร อดหานี้มันไม่ใช่ปัญญา

มันเป็นการอดอาหารเฉยๆ เราถึงบอกห้ามอดอาหาร ห้ามอดอาหารเพราะถ้าคนเราไม่เข้าใจ เราจะอดอาหารมาเพื่อเป็นการอดอาหาร

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปเปิดไว้ “ผู้ใดจะอดอาหารเป็นอุบายวิธีการ ตถาคตอนุญาต” มันอยู่ในบาลีนั่นนะ ในเมื่อสิ่งนี้มันเป็นคุณมหาศาลของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่จะทำกิเลสให้มันอ่อนตัวลง แล้วจะยกขึ้นวิปัสสนา สิ่งนี้มันเป็นคุณประโยชน์ขนาดนี้ แล้วจะไปปฏิเสธสิ่งที่มันเป็นคุณประโยชน์ มันเหมือนกับเราเป็นพ่อเป็นแม่ สิ่งที่จะเป็นคุณประโยชน์กับลูกของเรา แล้วเรบอกสิ่งนี้ไม่ดี สิ่งนี้ไม่ดี เราเป็นพ่อแม่ที่ถูกต้องไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็วางธรรมไว้อย่างนั้นไง นี่ธรรมและวินัย

สิ่งที่เป็นธรรมเป็นวินัยนี้เกิดขึ้นมา วันนี้เป็นวันวิสาขบูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติขึ้นมาจนเป็นพุทธจักร แล้ววันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรินิพพานไปแล้ววางธรรมและวินัยมา เราเป็นชาวพุทธ เรามีธรรม มีวินัย แล้วเราจะก้าวเดินตาม หรือไม่ก้าวเดินตาม หรือเราจะเชื่อโลก ถ้าเชื่อโลกก็เชื่อแบบกิเลสมันพาไป ถ้าเราเชื่อธรรม เราต้องพยายามดัดแปลง เราต้องพยายามทำให้เราเข้าสู่ทาง ถ้าเราเข้าสู่ทาง เราจะเป็นไปได้ ถ้าเราไม่เข้าสู่ทาง มันเป็นเรื่องของกิเลสล้วนๆ เอวัง